

Fugagewijs komt het thema van het zogenaamde teveel aan subsidies voor de kunsten telkens terug. En vreemd genoeg vinden steppendroge economen die vermaledijde kunsten wel sexy genoeg om er (on)volledige verhandelingen over te verzinnen.¹

Gelukkig reageerde met pauselijk gezag de emincence grise, Gerard Mortier op een aantal miskleunen² in de redenering van onze Nederlandse vriend Arjen Witteloostuijn. Recentelijk zette een andere Nederlandse econoom een betoog op over subsidies en publieksbereik. Over angelsaksisch councilsysteem versus het Europese subsidiesysteem.

In de cijfers die Pim van Klink voorlegde (op de conferentie 'What's art got to do with it' in het Kaaitheater op 4 september jl) en die erg lijken op de cijfers van Witteloostuijn (wie gebruikte wiens materiaal?) lijkt alleszins dat het 'community' systeem in het Verenigd Koninkrijk met minder middelen er in slaagt een groter percentage van het publiek te bereiken.

Pim van Klink vertelt echter ook andere dingen dan zijn Nederlandse collega-econoom. Hij stelt dat er een supply excess bestaat die volgens hem te verklaren valt door de artistieke motivatie van de kunstenaar die geen geld wil verdienen maar wel voorstellingen wil brengen.

Hij stelt ook dat er een zeer grote nood is aan goede managers. En vertelt fijntjes dat Nederland die importeert uit Vlaanderen: Ivo Van Hove ging naar Toneelgroep Amsterdam, Jan Raes naar het Concertgebouw, Hans Waeghe naar het Rotterdams, Tino Haenen naar Muziekgebouw aan het IJ, enz.

Van een vernoemde ben ik ervan overtuigd de musici extatisch zijn dat ze van dit vijfde (zonder enige sociale bekommernis) wiel aan de 'waegen' verlost waren. We wensen onze Nederlandse vrienden er veel plezier mee.

Alle gekheid op een stokje: een aantal vernoemde namen lijken eerder artistieke directeurs dan zakelijke managers te zijn. Maar het klopt dat er hier en daar in een Vlaamse Instelling nood is aan goede managers die een evenwicht weten te vinden tussen artistieke, sociale en zakelijke aspecten, daar zouden we een aria kunnen over schrijven.

Welk systeem functioneert beter? Het systeem waar de overheid de subsidies verdeelt, zoals we in Europa doorgaans kennen. Of het systeem waar een council, een raad, het geld van de overheid krijgt en zelf verdeelt zoals in het Verenigd Koninkrijk?

In Europa is de besteding per inwoner tussen de 34 en 41,7 euro. In de VS is dat 3 euro. In het VK was dat in 1987 nog 16, maar in 2003 nog slechts 7,3 euro. De Aussies doen het iets beter met 19 euro.

¹ D.S. 13.10.09: **'Verlaag het aandeel van de cultuursubsidies tot 40 procent'**, zegt de Nederlandse econoom Arjen van Witteloostuijn. 'Organisaties worden in slaap gewiegd door veel subsidies.' Van Witteloostuijn vreest dat Vlaanderen zo het voorbeeld van Nederland achterna holt. 'Het ruimhartige subsidiebeleid in Nederland heeft geleid tot grote subsidieafhankelijkheid', zegt hij. 'Daardoor werden organisaties lui en minder ondernemend

² D.S. 16.10/09 **'De arrogantie van de cultuureconoom'**: Met de regelmaat van de klok worden de 'werkers' van de kunstensector door economen herinnerd aan wat ze allemaal verkeerd doen en hoe zij met het aan de cultuur sowieso verkwiste geld zouden moeten omgaan. En dat tijdens een financiële crisisperiode waar ze zelf met wijdopen ogen naartoe gestapt zijn, samen met de bankdirecteurs, autoconstructeurs en vastgoedmakelaars die hen consulteren. Dit betoog, waarvan ook het verhaal van Arjen van Witteloostuijn (DS 13 oktober) een prachtig voorbeeld is, steunt meestal op een weinig precieze analyse waarin cijfers ontbreken, op een reddeloze verwarring van begrippen en op een onvoorstelbare arrogantie - waarbij humanistische overwegingen over de condition humaine op een angstaanjagende wijze worden genegeerd.

Wat zijn dan het aantal voorstellingen en bezoekers? Enkele cijfers in een tabel:

	Duitsland	V.K.	Nederland
Subsidies	83%	44%	70%
Voorstellingen	56000	70000	15000
Bezoekers	18 milj	20 milj	4 milj
Bevolking	82 milj	50 milj	15 milj
Participatie %	22%	40%	26%

Pim van Klink en Arjen Witteloostuijn leiden hier uit af dat het council systeem zorgt voor meer betrokkenheid van de gemeenschap en 'betere' cijfers. En dat het Nederlands model zich misschien bezondigt aan het doodknuffelen van de sector. Uiteraard zeggen deze cijfers niets over een aantal zaken die misschien toch ook wel belangrijk zijn als het over kunst gaat: Is een voorstelling die maar 100 man publiek heeft artistiek minderwaardig aan een voorstelling die er 1.000. of 10.000 lokt, ploperdeplot...

Gerard Mortier gaf reeds een onderbouwde repliek.³ Het is alleen jammer dat hij zich (onpauzelelijk?) bezondigt aan enkele venijnige sneren op het einde van zijn betoog. Naar Anciaux en zijn zogenaamde angst voor zijn carrière, en naar de orkesten. Wat bedoelt de man met "noodzakelijke herstructureringen van orkesten in Vlaanderen". We tellen er ocharme nog drie. En de kamerorkesten die zijn gedecimeerd, neergemaaid bij recente subsidierondes.

Het is crisis, welk garen hopen deze politici en die economen te spinnen bij hun populistisch discours. De crisis is niet alleen een economische crisis maar een ethische crisis, een crisis van het neoliberalistische discours van regeringen. James Early (Smithsonian Institute) riep op vooral niet te vergeten waar cultuur over gaat. Hij stelt dat cultuurbeleving ook gelijk is aan 'happiness', gelukzaligheid. Maar durven we dat nog zeggen in Europa, in België, in Vlaanderen?

³ Het voorstel om de kunstsubsidies te reduceren tot 40procent van het totaalbudget van een culturele instelling is volstrekt arbitrair en getuigt van een gênante onwetendheid over de verschillende soorten subsidies die naargelang de aard van de culturele instelling aangewend worden. De uitgaven van sommige organisaties - orkesten bijvoorbeeld - betreffen louter structurele kosten, terwijl in andere instellingen, die minder personeelsintensief zijn - zoals festivals - subsidies vooral dienen voor de productieve werkingskosten. Het veralgemenend voorstel om de subsidie te herleiden tot 40procent van het globale budget is louter arbitrair en houdt geen rekening met de specificiteit van de instelling. Waarom overigens 40procent en niet 30 of 20? Was dat getal een revelatie op de berg Sinai? Een veel juister principe voor het bepalen van overheidssubsidie is het onderscheid tussen de zogenaamde vaste kosten (personeel, onderhoud gebouw, energiekosten, communicatie,) en de werkingskosten voor de productie, waarbij de vaste kosten gedekt worden door de overheidssubsidie en de werkingskosten door eigen inkomsten.